

ליקוטי מוהר"ן בפרשה

'מצורע' – שבת הגדול' ה'תשפ"ב / הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

מבוסס על ליקוטי מוהר"ן תורה קל"ה, ר"א (ח"א)

שבת הקטן ושבת הגדול / מדוע הנס שהיה בשבת הגדול לא נקבע לפי התאריך? / כשישראל נלחמים זה נסי יו"ט, כשהגויים נלחמים אחד בשני זה נסי שבת / הנסים של הגאולה העתידה יהיו בחינת נסים של שבת / יום טוב מוחין דאימא וביט דין קובעים אותו / לא אד"ו ראש ולא בד"ו פסח / פסח לידת עם ישראל בחינת גילוי כ"ב אותיות התורה / כ"ב אותיות בלידת משיח - מ' סופית דלמרב המשרה / סוד הרכבת האותיות מאותיות / כשם שיש צירים ודלתות לבית, כך צירים ודלתות באשה / סגולת הפסח להציל את האשה מלהפיל נפלים / בפסח צועקים בתפילה, ואומרים הגדה בקול רם / הנשים החליפו קצת מצער לידה בצער הפרנסה / כמה המינימום לתת לקמחא דפסחא' / ר' יודל היה פעל ישועות בקופסת הטבק / בשעת סכנה נפקדים על האדם עוונותיו / אות מ' סופית מורכבת משתי יוד"ן וד' וי"ן / בהריון יש עיוב טוב ורע, ובלידה יש בירור / וישפך שמאל את אג - חתכו לארבע / ע"י יום טוב מעלים את המלכות דקדושה מהסטרא אחרא / מה הסיבה שספירת המלכות בתחילה היא דלה ועניה / כשהלבנה היתה כגודל השמש היא האירה כמו שמש / ההולדה ביו"ט היא הפרדת שתי הדלתות הטובה מהרעה / כוונה מחודשת לסימן 'חיץ' / ארבעה מצוות שיש בכל רגל כנגד המלכות דקדושה / אברהם תיקן שחרית - חכם רשע תם שאינו יודע לשאול / ארבע בנים בקדושה וארבע בסטרא אחרא

שבת הקטן ושבת הגדול

א. השבת שלפני חג הפסח נקראת 'שבת הגדול'. וכתוב שנקראת 'שבת הגדול', כי יש סמוך לה גם 'שבת הקטן'. ומה זה 'שבת הקטן'? זה פסח בעצמו. שהתורה קוראת לפסח 'שבת'. שנאמר: (ויקרא כג, טו) "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמִּחֶרֶת הַשָּׁבֹת", כי יום טוב של פסח נקרא 'שבת'. ולמה הוא נקרא רק 'שבת הקטן' לעומת שבת רגילה שהיא – 'שבת הגדול'?

התשובה: זה ההבדל בין שבת לבין יום טוב, בשבת אסור לעשות מלאכת אוכל נפש, וביום טוב הותרה מלאכת אוכל נפש. מסביר האר"י, שההבדל הוא, בין המוחין שמאירים בשבת לבין המוחין שמאירים ביום טוב. בשבת מאירים 'מוחין דאבא' שהם ביחכמה, והיות שהם מוחין גבוהים מאוד, לכן שבת אסורה בעשיית מלאכה לגמרי אפילו מלאכת אוכל נפש. אבל ביום טוב מאירים 'מוחין דאימא' שהם ביבינה, לכן מותר בו מלאכת צורך אוכל נפש. (והסימן הפשוט ליכור את זה, שאמא תמיד מכינה אוכל, שזה יו"ט מוחין דאמא). וממילא מובן שהבחינה של שבת יותר גבוהה מיום טוב.

מדוע הנס שהיה בשבת הגדול לא נקבע לפי התאריך?

ב. אכן השבת שלפני פסח שנקראת 'שבת הגדול', היא לא רק יותר גדולה מיום טוב, כי היא יותר גדולה מכל שבת שבשנה. והטעם על פי פשוט, בגלל שהיה בה נס גדול וכמו שנזכיר. ואף על פי שתמיד קובעים את המועדים לפי התאריך בחודש, ולא לפי היום בשבוע, וקובעים את פסח בט"ו ניסן, ולא דוקא ביום שבו היה יציאת מצרים – שזה יום חמישי, כי למשל פסח השנה יוצא בשבת, ולא אותו יום שהיתה בו יציאת מצרים, כי מה שקובע, זה התאריך בחודש ולא היום בשבוע. ורק יש דבר אחד שנקבע לפי היום בשבוע ולא לפי התאריך בחודש, זה 'שבת הגדול', שהיא לזכר הנס שהיה ביציאת מצרים בשבת שהיתה ביום י' בניסן. ועל כרחך צריך לומר, שעיקר הכח של הנס שהיה בשבת הגדול – היה בזכות השבת, ולכן נקבע הזכר שלו דוקא בשבת שקודם פסח, ולא משנה התאריך.

ונבאר את הדברים, כי הנס הגדול שהיה בשבת זו, אומר הטור (סימן ת"ל) שבשבת שלפני פסח לקחו כל אחד שיה לפסחו, וקשרו בכרעי

מיטתו. ושאלום המצרים: מה זה? והשיבו להם שהקב"ה ציוה לשוחטו. והמצרים עבדו לטלה, והיו שניהם קהות, ולא יכלו לומר לישראל דבר. ועוד הודיעום ישראל שעתיד הקב"ה להרוג בכוריהם, והלכו בכורי מצרים ועשו עם פרעה ואבותיהם מלחמה. וזהו (תהלים קלו, ו): "לְמַפָּה מִצְרַיִם בְּכַוְדֵיהֶם", כמבואר במדרש, ועל שם אותו הנס קורין אותו 'שבת הגדול', עכ"ד.

יש יחוד בנס כשהגויים הורגים אחד את השני ואנחנו מהצד

ג. נמצא, שבשבת הגדול נעשתה מלחמה של בכורי מצרים כנגד מצרים בעצמה, וזו הבחינה של (ישעיה יט, ב): "וְסִכְסְכְתִי מִצְרַיִם בְּמִצְרַיִם וְנִלְחַמוּ אִישׁ בְּאַחֵיו וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ עִיר בְּעִיר מִמְלָכָה בְּמִמְלָכָה", עם ישראל יושב מהצד, והקב"ה עושה את זה שהגויים מחסלים את עצמם. וזה בחינה של 'מוחין דאבא' – כמו שנבאר, וזה נס יותר גדול מהנסים שיש בכל יום טוב. כי בכל יום טוב הנסים נעשים ע"י שהקב"ה מעניש את הרשעים, אבל זה שהקב"ה נותן לרשעים להתגרות אחד בשני ולהעניש את עצמם, בבחינת "וְסִכְסְכְתִי מִצְרַיִם בְּמִצְרַיִם" זה כבר נס מאוד גדול, שהוא בא מכח 'שבת' – שעיינה שאנחנו וגם ה' כביכול שובתים ולא עושים כלום, והרשעים הורגים את עצמם.

כשאנחנו נלחמים - זה נסים של יום טוב

ד. והבחינה הזאת היא הכנה לגאולה העתידה, כי אם אנחנו זוכים לחזור בתשובה, הקב"ה מסכסך בין אומות העולם שיחסלו זה את זה, בלי שנצטרך לעשות כלום. וזה כבר נקרא – נסים של שבת. למה זה קשור לנסים של שבת? כתוב בפסוק (דברים ז, טו) "וְאֶכְלָתָה אֶת כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ", וז"ל כשאנחנו אוכלים את כל העמים (בחי' ניצחון) זה נקרא 'אוכל נפש' – וזה בחינת נסים של יום טוב. ולעומת כשאנחנו יושבים בבית ומקיימים שבת קודש בלי שום טורח או עבודה, והגויים נלחמים אחד בשני בשבילנו – זה נקרא נסים של שבת. כי יש שני סוגי נסים: כשאנחנו צריכים להילחם והקב"ה עושה לנו נס ונותן לנו לנצח, עושים על זה יום טוב. ובו יש היתר מלאכת צורך אוכל נפש, ויש בו עבודה, כי יו"ט נעשה על יד פעולת מלחמה או שהקב"ה היכה בגויים, או אנחנו כמו בחנוכה ופורים. אבל יש נסים של שבת – יום שבת ומנוחה בלי עבודה, שכביכול גם הקב"ה לא טרח במלחמה ולא אנחנו, אלא הגויים הרגו אחד את השני. ואם כן, שבת הגדול שהקב"ה עשה בו נס לסכסך את מצרים במצרים – שיהרגו את עצמם, זהו נס שתלוי בשבת, ולא בתאריך י' ניסן (שבו נעשה הנס), ולכן תמיד שבת הגדול אין לה תאריך קבוע, אלא מה שקובע זה השבת.

הנסים של הגאולה העתידה יהיו בחינת נסים של שבת

ה. וזהו גם ההבדל בין הנסים של הגאולה עתידה, לבין הגאולות הקודמות, כי בגאולות הקודמות היה צריך להילחם כדי לנצח, לעומת זאת בניסים של הגאולה העתידה, לא צריך לעשות שום דבר, אפילו כביכול ה' ית' לא יצטרך לעשות, אלא הגויים יעשו את הכל, וילחמו בעצמם, וגם אז תהיה בחינה של הנסים של שבת קודש שהם גבוהים יותר, מהנסים של יום טוב, והם 'שבת הגדול'.

כזית דגן. וכשהתינוק אוכל לחם אז נכנס לו דעת. אבל כתוב (משלי א, יח): "יֹסֵיף דַעַת יֹסֵיף מִכָּאֹב" (ולכן משעה זו מרחיקים מצואתו, כי היא מסרחת). והענין של כ"ב אותיות הם גם הכוונות של לידת התינוק. יוצא שיום טוב – ובפרט יום טוב של פסח, יש בו כוונה של כ"ב אותיות, כי זו הלידה של כל ישראל.

כ"ב אותיות בלידת משיח - מ' סופית דלמרב המשרה

י. איפה רואים את הכ"ב אותיות בלידה של נשמת כל ישראל? ובכן, הלידה הכי חשובה – זו הלידה של משיח צדקנו, שעליו כתוב (ישעיהו ט, ו) "לְמַרְבֵּה הַסְּפָרָה וּלְשִׁלּוֹם אֵין קֵץ עַל פֶּסַח דָּוִד וְעַל מַמְלַכְתּוֹ לְהַכִּין אֶתְּהָ וּלְסַעְדָּהּ בְּמִשְׁפַּט וּבְצִדְקָה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם", וזו הפעם היחידה בכל התנ"ך שיש מ"ם סופית באמצע התיבה, וזה בפסוק של משיח, מכיון שנשמת המשיח (שהיא גם נשמת משה, ע' זוהר בראשית כה:) הוא הנשמה הראשונה שנולדה בעם ישראל. כמו שכתוב במדרש (בראשית רבה ת, א) על הפסוק (בראשית א, ב): "וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם" – זו רוחו של מלך המשיח. כלומר, שהנשמה שכוללת את כל עם ישראל והיא זו שתגאל אותם, היא הנשמה הראשונה שנוצרה בעולם.

סוד הרכבת האותיות מאותיות

יא. ואיפה נרמז משיח? במ"ם סופית שנמצאת באמצע התיבה. ומה מיוחד במ"ם הזו? והביאור: יש בקבלה מושג לדעת את הצורה של האותיות, אמנם כולנו יודעים את הצורה של האותיות, אלא שיש כאן סוד גדול, לדעת בכל אות איזה אותיות מרכיבות אותה. יש אותיות שקל לראות את זה, למשל האות ח' מורכבת מאותיות ו-ז' (או שני זיינין לפי הנוסחא השניה) אות מ"ם מורכבת מאות כ"ף ואות ו', וכן צ' מורכב מ-נ' ו-י', רואים שהאות נוצרת משתי אותיות. יש אותיות שפחות רואים את זה, אבל גם הם מורכבות, למשל א' מורכבת מאותיות י' ו' או ו' ו' ד' (ויש עוד צירופי אותיות באות א').

בשם שיש צירים ודלתות לבית, כך צירים ודלתות באשה

יב. רבינו (בסוף תורה קל"ה) מביא את דברי האר"י (עץ חיים שער ל"ה פ"ג מהדורא בתרא) שגם האות ס' סופית – מורכבת מכמה אותיות. והוא מביא את הגמרא בבכורות (דף מה.) שאומרת: כשם שיש צירים ודלתות לבית, כך יש צירים ודלתות באשה. לבית צריך שיהיה לו ציר ודלת, כי אם לא הוא לא בית. ואיך אתה עשה קנין בבית? אתה עושה שם דלת, ועושה מנעול, וכמו שאמרו בגמ' בבא בתרא (דף נב:) 'נעל, גדר, פרץ – הרי זו חזקה, כי אז זה בית שמשמר בשבילך. אז יש צירים ודלתות, דלת בלי ציר לא שווה כלום, היות שהדלת מסתובבת על הציר, אם לא היא לא תפתח ותסגר.

ואומרת הגמ' בבכורות, שכמו שיש צירים ודלתות בבית, יש צירים ודלתות באישה, האישה היא הבית של האדם. כמוכא בגמרא בשבת (דף קית:) אמר רבי יוסי מעולם לא קריתי לשורי שורי, אלא שדי, אתה השדה שלי, וכמ"ש (משלי יד, ג) "וְרָב תְּבוּאוֹת בְּכַח שׂוֹר". ולא קראתי לאשתי אשתי, אלא 'ביתי', כי אישה זה עיקר הבית שלי. כמו שדרשו בגמרא (יומא ב.) "וכיפר בעדו ובעד ביתו" – ביתו זו אשתו. וכמו שיש ציר ודלת לבית יש צירים באישה, ולכאורה

יום טוב מוחין דאימא ובית דין קובעים אותו

ו. שבת כאמור זה 'מוחין דאבא, ויום טוב זה 'מוחין דאימא'. האר"י ז"ל מביא על זה רמז בפסוק (ויקרא כג, ה): "אֵלֶּה מִזְעֵדֵי יְיָ מִקְרָאֵי קִדְשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמִזְעֵדִים" – יש כאן פעמיים 'אימא'. בראשי תיבות א"ל"ה מ"זעדי י"י = אמי, כלומר שיום טוב הוא בחינת אימא. ויש ביו"ט עוד בחינה של אימא, שהרי בית הדין הם שקובעים מתי יהיה יום טוב, כפי מה שהם קובעים את ראש חודש, ולא כמו שבת שהיא "קביעא וקיימא" (כמובא בגמ' חולין קא:, פסחים קיז:) – ולכן אי אפשר להזיז את יום שבת שהיא קבועה מזמן הבריאה, אבל את יום טוב בית דין יכולים להזיז.

לא אד"ו ראש ולא בד"ו פסח

ז. ולדוגמא: אם באו עדים ואמרו שהם ראו את מולד ניסן ביום שישי, עושים ראש חודש ניסן ביום שישי, וגם פסח יוצא ביום שישי. עכשיו לא יכול להיות קביעות כזאת, כי יש כלל (טור אורח חיים סי' תכ"ח) "לא אד"ו ראש, ולא בד"ו פסח" – ז"א ראש השנה לא יכול להיות בימים אד"ו, ופסח לא יכול להיות בימים בד"ו (אלא רק בימים אגה"ז). אבל בזמן שהיו מקדשים על פי הראייה, אז יכול להיות מאוד שפסח יהיה ביום שישי. כלומר שאכילת חמץ היתה משתנה, והיו מתחילים לאכול מצה יום קודם, וכל הדינים דאורייתא משתנים על פי הבית דין. וידוע (בוהר ח"ג דף רעה:) שבספירות – 'בית דין' נמצא בספירת הבינה. והיות שבי"ת הדין קובע את המועדות, גם המועדות הן בספירת הבינה. הגמרא בראש השנה (דף ד.) אומרת, שיום טוב של פסח הוא רגל שהוא ראש השנה לרגלים לענין הדינים של 'בל תאחר' (לפי חלק מהדעות כמוכא בר"ה שם).

פסח לידת עם ישראל בחינת גילוי כ"ב אותיות התורה

ח. פסח זה יום ההולדת וזמן הלידה של עם ישראל, כי רק ביציאת מצרים נהיינו לעם, ועד אז לא היינו עם, אלא היינו כמו כל העמים, קבוצות אנשים, מתי זכינו ל"אתה בחרתנו מכל העמים אהבת אותנו ורצית בנו וכו'" – כל השבחים האלו נעשו דוקא בחג הפסח – ביציאת מצרים. ולכן הלידה של עם ישראל היתה בחג הפסח. כשמדברים על ענין לידה, צריכים להתבונן מה הנקודה שיש בלידת עם ישראל?

האר"י ז"ל מגלה, שכל תינוק נוצר מכ"ב אותיות התורה, שהן אלו שמציירות את הולד. ומה הכלי שבו מצטיירים הכ"ב אותיות? מגלה האר"י, שהם חמש אותיות מנצפ"ך. ולכן מי שזוכה בשעת הזיווג לצייר במוחו את כ"ב אותיות התורה הקדושה א' ב' ג' ד' – להעביר מול העיניים את כל הכ"ב אותיות הקדושות, אז הוא ממשיך לולד את הקדושה של התורה. והוא ממשיך לו דעת. וע' בלקוטי מוהר"ן (תניינא תורה קיז) שיש להרהר בדברי תורה בשעת הזיווג. (וראה בעוטה אור שם מה שהבאנו מהזהר והמקדש מלך).

כ"ב אותיות - חטה, בחינת דעת

ט. כ"ב גימ' 'חטה', וכ"ב אותיות הקדושות זה 'חטה' דקדושה. שעל ידה בא לאדם דעת. מוכא בגמ' ברכות (דף מ.) שהעץ שאכל אדם הראשון חיטה היה. ולמה? כי התינוק לא מקבל דעת עד שהוא אוכל

לידת התינוק האם צועקת ע' קלין, גם יש את הצעקות והבכיות של התינוק, והרי שעל ידי הצעקות יש לידה, כי צריך לעורר רחמים, והצעקה היא מעוררת רחמים על האדם, וכמו שכתוב (תהלים קו, ו) "וַיִּצְעֲקוּ אֶל ה' בְּצַר לָהֶם מִמְּצוֹקוֹתֵיהֶם יִצִּילֵם", וכתוב בגמ' ר"ה (דף טו) "אמר ר' יצחק יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין וכו'. וכשיש צעקה יש גם התעוררות גדולה של רחמים, ולכן פסח זה זמן טוב לצעוק, כי אז הלידה של כל ישראל ומעוררים רחמים.

כמה המינימום לתת לקמחא דפסחא'

טו. וממשיך רבינו: "צִדְקָה תִּצְיֵל מִמְּוֹת" ראשי תיבות מצ"ת (מצות בלי ו). מה הנקודה בזה? השולחן ערוך בהלכות פסח פותח בענין המנהג לתת קמחא דפסחא. לגבי השיעור של קמחא דפסחא אז קודם כל כפי נדבת ליבו. ויש נוהגים לתת שיעור של 4 כוסות יין, ולדוגמא בקבוק מיץ ענבים עולה עשרה שקלים, וגם ניילונית אחת מהקרטון של מצות מכונה – אם בקרטון מצה מכונה שמורה יש ארבע חבילות, וזה עולה 60 שקלים, אז כל חבילת ניילון של מצות יוצא 15 שקל, ניילונית מצות מספיקה לכל הכזיתות בשפע. ועוד כמה שקלים לחסה. ביחד בערך שלושים שקל, ובזה מקיימים מצוות קמחא דפסחא במינימום, כי באמת אדם גם צריך לאוכל בשר ושאר דברים בפסח.

יש נידון הלכתי האם אפשר לתת קמחא דפסחא ממועות מעשר? יש אומרים שאי אפשר, מכיון שחובות של האדם אי אפשר לתת ממעשר. ויש אומרים שכן אפשר, היות והמועות של קמחא דפסחא זה רק ממנהג וגם לא קצוב. אנחנו תמיד אוהבים ללכת בין הטיפות ולעשות שלום בין השיטות, ולומר שהשיעור המינימום שאמרנו כך בקמחא דפסחא – שלושים שקל, שזה כדי שיהיה לבן-אדם לצורך ארבע כוסות, ומצה למצוה, את זה יתן ממונו בדוקא. ואם אתה רוצה לתת יותר, ועם ישראל קדושים נותנים הרבה יותר, אתה יכול לתת ממועות מעשר.

בשעת סכנה נפקדים על האדם עוונותיו

יז. נחזור לענין, רבינו מקשר את ענין הצעקה לענין של 'צדקה תציל ממות'. וכפי שביארנו שבתורה זו יש רמז לצעקה של יולדת, כתוב בגמרא (שבת לב) שכל יולדת היא בסכנה גדולה, ומביאה משל: כשהשור נופל לבור, אומרים: 'תחדד את הסכין'. כי עוד מעט השור לא יחיה, אז לפחות נרויח את הבשר שלו לאכילה. והרי כשמישהו נופל והוא בשעת סכנה, אז זה זמן שיתכן שיפקדו עליו את עוונותיו, וכך גם בכל יולדת. כי כל אדם יש מזל טוב, והמזל זה המלאך ששומר עליו, שיהיה לו הכל טוב. אבל כשאדם נמצא במקום סכנה, או שהוא חולה וכו' וב, המצבים האלו גורמים שהמזל של האדם נחלש ח"ו, וכשהמזל חלש – יכול אז להיפקד עליו עוונות שלא היו נפקדים עליו.

וכן היולדת בשעת הלידה המזל שלה חלש, היות שהיא בסכנה גדולה. ובפרט בימים עברו, כמה זיהומים היו, כי היו יולדים בבית עם מיילדת, אנחנו שומעים וקוראים המון סיפורים של ניסי נסים שהיו בלידות, וכמה צדיקים היו פועלים ישועות בענין הלידה. רבינו

למה האישה צריכה ציר ודלת, בגלל שהיא יולדת ולדות. רוב הזמן צריך שזה יהיה סגור כדי שח"ו היא לא תפיל את הולד, אבל בשעת הלידה צריכים לפתוח את הצירים והדלתות שיצא הולד.

סגולת הפסח להציל את האשה מלהפיל נפלים

יג. ולקשר את הדברים לענין פסח, נקדים עוד את דברי רבינו בלקוטי מוהר"ן (תורה ר"א), וז"ל: מִרְמֵז בְּתַרְגוּם אֵיכָה (ב, ז) שֶׁבְּפֶסַח צוֹעֲקִין בְּהַתְּפִלָּה, כְּמוֹבָא עַל פְּסוּק (שם) "קוֹל נְתַנּוּ בְּבֵית ה' כְּיוֹם מוֹעֵד", בְּקֶלַע עֲמָא דְּמִצְלִין בְּחִגָּא דְּפֶסַחָא, עֵינֵין שֶׁם בְּתַרְגוּם. "צִדְקָה תִּצְיֵל מִמְּוֹת" (משלי י, ב) – רְאִישֵׁי תְבוֹת מִצְתָּ: סְגָלָה לְחִלֵי נוֹפֵל רַחֲמָנָא לְצִלָּן, לְפָנֵי צִדְקָה, "פִּצֵּר נִתֵּן לְאַבְיוֹנִים" (תהלים קיב, ט) רְאִישֵׁי תְבוֹת נְפִ"ל, עכ"ל. ומתוך שרבינו חיבר בין כל הדברים האלה יחד, מבואר שהם קשורים זה לזה. גם מה שדיבר רבינו שצדקה מועילה לענין חולי נופל, גם בכלל זה שהצדקה מועילה להציל מנפלים, שהאישה לא תפיל את וולדה, וכמבואר בלקוטי תפילות (סוף תפילה ל'). נמצא כפי זה, שבכלל הכח של חג פסח, זה כוונתו להציל ממחלת הנפילה, ולהציל את הוולדות מנפילה.

פסח צועקים בתפילה, ואומרים הגדה בקול רם

יד. ונבאר יותר, מבואר שבפסח צריך לצעוק בתפילה, גם את ההגדה צריך לומר בצעקה, וכמו שכתב רבינו בלקוטי מוהר"ן (תורה כ' אתי) וז"ל: וּבְשִׁבִיל זֶה אֹמְרִים אֶת הַהֲגָדָה בְּקוֹל רֶם, כִּי הִגָּאֵלָה הִיְתָה עַל יְדֵי קוֹל, בְּבַחֲיִנָּת 'וַיִּשְׁמַע אֶת קוֹלֵנוּ' – וכך הוא המנהג בברסלב לומר את ההגדה בקול רם. וכן באופן כללי את התפילה של פסח מתפללים בחוזקה וצעקה. ואומר רבינו: שזה מרומז בתרגום איכה שבפסח צועקים בתפילה וכו"ל, בחורבן היה הרבה צעקות ה' ישמור, והתרגום מדמה את זה לקול שהיו נותנים בחג הפסח, ולכן בתפילה בפסח צועקים. ורואים שפסח זה זמן של צעקות ותפילה כמו שהיה בזמן גאולת מצרים, שצעקו ישראל וה' שמע צעקתם.

הנשים החליפו קצת מצער לידה בצער הפרנסה

טו. רבינו מביא בליקו"מ (תורה כ"א אות ז) את הענין של ע' קלין של שהיולדת צועקת. היום הנשים שלנו יולדות עם אפידורל ופחות צועקות, ולקחו מהן קצת את צער הלידה שנגזר עליהן (בראשית ג, טו) "בְּעֶצֶב תֵּלְדֵי בָנִים", אז הן לא צועקות הרבה, והסיבה לכך בגלל שהם משתתפות עם הבעל בצער של (שם, יז) "בְּעֶצְבוֹן תֵּאבְּלָנָה" – והן עוזרות לו בפרנסה, ולכן הורידו להן קצת מהצער של הלידה.

מה המוסר שלומדים מכאן? שלכל אדם יש חבית של צער, הוסיפו לו מפה, הורידו לו מפה, וכן להיפך. גם בפרנסה זה כך, החפץ חיים ממשיל את הפרנסה לחבית של יין (או דוד של מים סמוכה) שמכיל כמות מסויימת, ובא טיפוש, ורצה לקבל יותר יין מהחבית והתקין עוד ברז לחבית. וכי זה יעזור לו שיהיה יותר, זה רק ייגמר יותר מהר. אותו דבר אדם שעובד קשה לפרנסתו, עושה שעות נוספות, לוקח עוד עבודה וכו', הוא בעצם רק מרוקן את הדוד יותר מהר.

עכ"פ מבואר בזה שיש ע' קלין שהיולדת צועקת וכך היא יולדת, ויש בזה ענין גדול. פסח זה זמן של לידה של כל עם ישראל, ובזמן

בהריון יש שירוב טוב ורע, ובלידה יש בירור

כא. וכעת נלך ונעמיק יותר, בזמן ההריון כשהתינוק בבטן, באותו זמן ההלכה היא שהאישה נקראת 'מסולקת דמים', כלומר שאין לה דמים טמאים, מכיון שהכל נכנס בפנים אצל התינוק שבבטן, וכל הדמים של תשעה ירחי לידה הכל נשאר בפנים. ובלידה נפתחים שני הצירים ושתי הדלתות (לא סתם קוראים ללחץ שלפני הלידה צירים), ואז יוצא הולד ומקבלים אותו בזרועות פתוחות וכל הלכלוך והרפש והטומאה זורקים, כלומר הלידה עושה בירור. ההריון זה בחינת טוב ורע מעורבים זה בזה, אבל אין בעיה עם זה, ואז בשעת הלידה נעשה הבירור, יש טוב – שזה התינוק, ויש רע – שזה הדמים הטמאים שיוצאים בשעת הלידה. עד כאן בלידה רגילה. אבל יש עוד בחינה של לידה שהיא בכל יום טוב כמבואר בדברי רבינו (תורה קל"ה) ועיקר זמן הלידה הוא בפסח.

בתחילה מצרים היו ראשית גוים, ועכשיו עמלק

כב. בפסח יצאנו ממצרים, וכתוב במדרש (בראשית רבה טו, ד) שכל ארבע המלכויות נקראים ע"ש מצרים, כי כולם מצירים לישראל, וראש המצירים הם מצרים. ויוצא שמצרים היו כמו עמלק, וכמו שעמלק הוא ראש לארבע המלכויות (כמבואר בדברי רבינו), שעליו נאמר (במדבר כד, כ) "ראשית גוים עמלק", כך היו מצרים, שהם היו ראש לכל האומות. וכשיצאנו ממצרים, והמצרים הושפלו בעשר המכות, אז נעשה "ראשית גוים עמלק", ולכן עכשיו הבעיה שלנו בעיקר זה עמלק, ואת עמלק צריך למחות להרוג ולאבד, ולא להשאיר זכר לעמלק.

וישסף שמואל את אגג - חתכו לארבע

כג. שמואל הנביא מצווה את שאול בדבר ה' ללכת להילחם בעמלק. שאול לא עושה את השליחות כמו שצריך, ומשאיר את אגג מלך עמלק חי. ואז שמואל מקיים את המצוה של מחיית עמלק, וכתוב (שמואל א' טו, ג): "וישסף שמואל את אגג לפני ה' בגלגל". ורש"י הקדוש אומר חידוש (ומביא אותו רבינו בתורה קל"ה) וז"ל: זישסף – חתכו לארבע. שמואל היה מומחה כזה שהצליח לחתוך את אגג לארבע חתיכות. והשאלה: מה הענין של שמואל בדבר הזה, אם אתה רוצה לקיים את המצוה, תהרוג אותו וזהו, בשביל מה צריך לחתוך אותו לארבע חלקים?

ורבינו הקדוש מסביר את סוד הדברים, וז"ל: ועקר לבטל פתח מלכות עמלק (פי', העיקר בביטול יניקת הד' מלכות הוא לבטל את עמלק), כי היא כוללת הארבע מלכויות, כמו שכתוב "ראשית גוים עמלק". ועל פתח כשחרג שמואל את אגג מלך עמלק, נאמר "וישסף שמואל את אגג", ופרש רש"י 'חתכו לארבע'. שחתך הארבע מלכויות דסטרא אחרא, לבל יהיה להם פתח וממשלה מהמלכות דקדושה, שהיא בחינות דל"ת, כי העלה המלכות דקדושה מהם. וזה נעשה ביום טוב. עוד מבאר רבינו שהמילה וישסף זה רמז לכל החגים: ש – שבעות. ס – סוכות. פ – פסח. הישסף' שעשה שמואל לאגג, הוא הכין בזה את החגים של עם ישראל.

מסר לרבי יודל את הענין הזה של פקידת עקרות, שכשהוא יפתח את קופסת הטבק, יפתח גם כן הרחם והולד יצא.

ר' יודל היה פעל ישועות בקופסת הטבק

יח. היה סיפור שהגיע פעם יהודי לר' יודל ששאלוהו היתה מקשה לילד והיתה ממש בסכנה רח"ל. ואמר לו רבי יודל: תפתח את הקופסה של הטבק? וכוונתו היתה שכשהוא יפתח את הקופסה, גם יפתח הרחם של אשתו, והיא תלד לחיים טובים ולשלום. אך הוא לא הצליח לפתוח את הקופסה, מנסה ומנסה ולא מצליח לפתוח אותה, אמר לו: אתה כזה שלימול ואז הוא פתח את הקופסה ואמר: 'מזל טוב מזל טוב'... רציתי שאתה תעשה את הנס, אתה לא יודע לעשות נסים, אז אני צריך לעשות לך את הנס. לפעמים הצדיק רוצה לגלגל את הנס, על ידי בעל המעשה. ואם כן היות שבשעת הלידה זה שעה של סכנה גדולה, מה צריך לעשות? "צדקה תציל ממות".

המעלות של הצדקה

יט. ביארנו שבפסח צועקים בתפילה ורמזנו לצעקות של היולדת, כי אז זו שעה של סכנה, ולכן היא צועקת הרבה כדי להרבות עליה ברחמים. ורבינו מרמז "צדקה תציל ממות" – ראשי תיבות מצ"ת, מה הצדקה שלנו? זה שנאכל מצות, כשאוכלים לחם עוני, זה גם בחינה של צדקה, מרגישים את העניים – זו צדקה. אבל כמובן צריך גם לתת צדקה כפשוטו, ולכן נותנים 'קמחא דפסחא', שזה צדקה בשביל המצות. וע"י זה "צדקה תציל ממות".

והמעלה השניה של הצדקה, כי היא גם סגולה לחולי נופל רח"ל, כמו שרומז רבינו בפסוק (תהלים ק"ב) "פי'ר נ'תן ל'אביונים ר"ת – נפל הסברנו שיש פה שתי חולי נופל, יש מחלת הנפילה, ויש נופל שדרשו אנשי שלומנו שהכוונה כאן לאישה שמפילה ולדות. ולפי זה כל התורה הזאת קשורה אחת לשנייה. קודם יש את הצעקות של היולדת, אחר כך זה – 'צדקה תציל ממות' של היולדת, ואחר כך ההצלה של הולד.

אות מ' סופית מורכבת משתי יודין וד' וי"ן

כ. ביארנו שפסח זה זמן של הלידה של כל ישראל, והיות שזה זמן של הלידה צריך לפתוח את המ"ם סתומה. המ' סתומה – שזה הצירים והדלתות של האישה. הבאנו שכל אות מורכבת מכמה אותיות. והאותיות שמרכיבות את ס' סופית, הן: שני יודין בשני הקצוות, וארבע ויין שנים – אחד למעלה ואחד מימין, ועוד שני ויין אחד למטה ואחד בצד שמאל, והמחבר בין הויין זה שתי אותיות י'. נתבונן בקרן הימנית העליונה של מ"ם סופית, שנראית כמו אות ד'. כי יש לה גג זה אות ו', יש לה רגל זה עוד אות ו', ויש י' שהיא הציר, והציר הוא פותח את הדלתות וסוגר. אותו דבר נדמיין לעצמנו ד' הפוכה, שנמצאת במ"ם סופית בצד השמאלי התחתון. וגם שם יש שני ויין וציר. אז יש שני צירים ושתי דלתות. כשזה סגור – שני הצירים של היודין סוגרות ויש מ"ם סתומה, והולד נמצא ומתגדל ברחם. ובלידה נפתחים שני הצירים והדלתות, ונולד התינוק במזל טוב.

קטן יחסית). הירח היה בגודל של השמש, וממילא היא גם נתנה אור, ואז החיצוניים יכלו לינוק ממנה הרבה, ולכן נתמעט גם אורה העצמי, כדי שלא יוכלו לינוק ממנה.

רבינו מביא בסיפורי מעשיות (מעשה ג' – מעשה מחיגר) שחלק ממייעוט הירח שהלבנה התלוננה שהשדים יונקים מרגליה כלומר שיש יניקה לחיצוניים. וכדי שלא תהיה יניקה אינסופית לחיצוניים מרגלי הלבנה, לכן: "לית לה מגרמה כלום". הקב"ה כשמייעטה והורידה לא נתן שיהיה לה אור עצמי, כדי שלא יהיה לה שפע בלי סוף רק מעט, וממילא כשיונקים ממנה אין הרבה מה לקחת. ולכן הלבנה 'לית לה מגרמה כלום' והיא מרמזת על ספירת המלכות. לכן המלכות נקראת אות דל"ת. והדל"ת הזו היא כנגד ארבע מלכויות (בבל, פרס, יוון, אדום), ד' מלכויות של הסטרא אחרא.

ההולדה ביו"ט היא הפודת שתי הדלתות הטובה מהרעה

כו. ועכשיו הגענו לעיקר. כשמסתכלים על האות מ"ם סופית, יש בה צירים ודלתות. שתי דלתות שהן ד' עליונה, ודל"ת תחתונה. כשהמ"ם סופית מחוברת, זה בחי' הריון. אבל בשעת הלידה מתפרדות שתי הדלתות אחת מהשנייה, יש את הדל"ת של הקדושה, ויש את הדל"ת של הסטרא אחרא, שהיא נופלת החוצה. מה הרמז לזה? אומרים בהגדה את הפסוק (יחזקאל טו, ו): "וְאָעֲבַד עֲלֵיךָ וְאָרְאָךָ מִתְּבוֹסֶסֶת בְּדַמֶיךָ וְאָמַר לֵךְ בְּדַמֶיךָ חַי וְאָמַר לֵךְ בְּדַמֶיךָ חַי". הפסוק הזה קשור לפסח, מלבד הדרשות של דם פסח ודם מילה, כי פסח זה זמן של ההולדה, והזמן של הבריור של שתי הדלתות, כי אז הדל"ת של מלכות דקדושה עולה למעלה, והדל"ת של הדמים הלא טובים, יורדת למטה ונופלים. וזה הדל"ת דקדושה לעומת הדל"ת של הגויים, שהם ארבע מלכויות, וצריך להפריד אותם.

והכוונה הזאת היא הכוונה של יום טוב – כי כל יום טוב יש לנו לידה מחדש, שאנחנו מפרידים את הרע מהטוב. ואיך עושים לידה? זה על ידי "צדקה תציל ממוות" – ראשי תיבות מצ"ת. כי צריך להיזהר שלא יהיה ח"ו נפל' בלידה וזה ע"י מצות צדקה לעניים, וכמו הרמז של רבינו פ"ר נ"תן ל'אֲבִיּוֹנִים ר"ת – נפל. ולכן זו הסיבה שנותנים צדקה לפני פסח.

כוונה מחודשת לסימן 'יחצ'

כח. גם כשאנו עושים בליל הסדר את היחצ' במצות, אפשר לכוון לפי רבינו את הכוונה הזאת. כי לפי האריז"ל ב'יחצ' מחלקים את המצה שלנו חלקים – וא"ו דל"ת, תמיד אני מספר שבתור ילד הייתי שואל את אבא שלי, מילא את ה-ו' רואים, אבל איפה רואים את האות ד' על המצה? ואבא אמר לי תירוץ, שהכוונה שיש את הריבוע שנשאר שיש לו ארבע קצוות. לפי מה שלמדנו עכשיו זה מבואר יפה, המ"ם סופית היא מרובעת (זה כל המצה), והיא מורכבת משתי דל"ת. ואנחנו מפרידים את האות ו' של הקדושה, שאפשר לדמות אותה בכוונה שלנו ג"כ לאות ד', ומשאירים את הדל"ת השנייה (שהיא ריבוע קטן עם ד' קצוות). ואת האות ו' (שלכוונה שלנו היא נחשבת את ד' דקדושה) היא האפיקומן, כנגד ספירת המלכות. והד' הנשארת

ע"י יום טוב מעלים את המלכות דקדושה מהסטרא אחרא

כו. ומבואר שתחילה צריכים לשחרר את המלכות דקדושה מעמלק, וזה עושים על ידי כוונות יום טוב, כמבואר שם בדברי רבינו (מעט לעיל), וז"ל: כתוב (שמואל ב' יא, א) "וַיְהִי לַעֲת תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה לַעֲת צֵאת הַמְּלָכִים", פרוש יום טוב נקרא 'תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה', כי כל הַיָּמִים טוֹבִים הֵם יָמֵי דִין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ראש השנה טו.) 'בְּאַרְבַּעַת פְּרָקִים הָעוֹלָם נִדוֹן, בְּפֶסַח וְכוּ', וְצָרִיךְ לְשׁוּבַת הַשָּׁנָה. וְעַל יְדֵי זֶה יוֹצֵא הַמְּלָכִים מִבֵּין הַקְּלָפוֹת, וְנִתְּבַטַּל מִמְּשַׁלְתָּם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְבָרְכָה (יומא פו.) 'גְּדוּלָה תְּשׁוּבָה שֶׁמְקַרְבֶּת אֶת הַגְּאֻלָּה, שֶׁנִּגְאָלִין עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה מִהַמְּלָכִים דְּקַלְפוֹת. וְזֶהוּ "לַעֲת תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה לַעֲת צֵאת הַמְּלָכִים", שֶׁאֵין יוֹצֵא מְלָכִים דְּקַדְשָׁה, שֶׁהִיא בְּחִינַת דְּל"ת, מִבֵּין הַקְּלָפוֹת, וְנִתְּבַטַּל כַּח הָאַרְבַּע מְלָכִים דְּסִטְרָא אַחְרָא.

רבינו אומר שספירת המלכות היא בחינת האות דל"ת – דלה ועניה, ואת הדל"ת הזו אנחנו צריכים לעשות ממנה ה'. ואת ה"י מורכבת מ-דל"ת ו-יו"ד למטה. (בפרט בכתב ספר תורה אשכנזי כתב בית יוסף זה מאוד בולט). יש אותיות שהן טובות, ויש אותיות שהן פחות טובות. למשל גימ"ל זה מלשון גומל חסדים שזה עשירות, והדל"ת מסמלת דל ועני. ואיך מתקנים אותה? מוסיפים לה יו"ד. שהיא הנקודה של השכינה ועל ידי היו"ד היא הופכת מ-ד' לה'.

מה הסיבה שספירת המלכות בתחילה היא דלה ועניה

כה. והשאלה: למה באמת המלכות היא דלה ועניה? זוהי החכמה של הקב"ה, השם יתברך עשה את ספירת המלכות, והיא נקראת בקבלה בשם ראש לשועלים. כלומר, כל לילה היא יורדת למטה לעולמות בריאה-יצירה-עשיה, ומפרנסת שם את התחתונים, ואת כל החיצוניים שגם להם צריך לתת שפע. ולכן כתוב (משלי ה, ה) "רַגְלֶיךָ יִרְדּוּת מוֹת", כי היניקה של החיצוניים היא מרגלי המלכות. ולכן ספירת המלכות תהיה דלה וענייה, ספירת המלכות היא הלבנה, וללבנה אין לה אור משל עצמה. וכיוון שאין לה אור מעצמה, אי אפשר לינוק ממנה הרבה, רק מה שנשאר בה מלפני שירדה למטה. אולם אם לא היתה דלה ועניה, והיה לה אור גדול מעצמה, היה יניקה גדולה לחיצונים ממנה.

כשהלבנה היתה בגודל השמש היא האירה כמו שמש

כו. כל זה מתחיל בגלל העניין של קטרוג הלבנה, כי כשהלבנה היתה בגודל של השמש אז היה גם ללבנה אור עצמי כתוב (בראשית א, טו) "וַיַּעַשׂ אֱלֹקִים אֶת שְׁנֵי הַמָּאֹרֹת הַגְּדֹלִים, אֶת הַמָּאֹר הַגָּדֹל... וְאֶת הַמָּאֹר הַקָּטָן וְגו'". בפיוקה של הכוכבים יש כלל, לפי הגודל של הכוכב אפשר לדעת אם הוא יכול להפעיל 'כור גרעיני' פרטי, ולתת אור מעצמו. יש הרבה גרמי שמים שנותנים אור, ויש גרמי שמים שלא נותנים אור. רוב הכוכבים שרואים זה בעיקר שמשות, את הכוכבים החשוכים אנחנו לא יכולים לראות, אנחנו רק רואים את גרמי שמים הגדולים שיש להם כח להבעיר את עצמם כמו השמש. ובערך קצת פחות ממסת השמש זה הכמות של חומר שצריך כדי שהכוכב יוכל לתת אור מעצמו. (למשל כוכב צדק זה כוכב ענק, והוא כשליש מהגודל של השמש, אבל כמה שהוא ענק הוא לא יכול להאיר מעצמו, בגלל שהוא עדיין

בנים – וכל הארבעה בנים האלו הם נרמזים בזה שאברהם תיקן תפילת שחרית. וגם את הארבעה בנים האלה אנחנו צריכים גם כן לתקן. כי את הבחינה של הארבעה בנים האלו יש אותה גם בקדושה, וגם בסטרא אחרא, כלומר שיש לכוון בד' בנים כפולים.

בן חכם – הוא נמצא בקדושה, אבל יש גם פסוק שאומר (ירמיה ד, כב) "בָּנִים וְגו' חֲכָמִים הֵמָּה לְהִרְעוּ וְלְהִיטִיב לֹא יָדְעוּ". יש בן רשע והרבי מחב"ד היה אומר, שהבן הרשע זה לא הבן הרשע שנמצא על הברזלים ברחוב, אלא הוא נמצא אצלך בשולחן בליל הסדר, והוא בא לשמוע את ההגדה. יש לו אמנם שאלות מזורות ורעות, ואתה מתעצבן עליו ומקחה את שיניו, אבל הוא עדיין בסיפור. זאת אומרת שהרשע הזה יש לו גם בחינה של מתעניין בתשובה, כי הוא בא לליל הסדר. וכנגדו יש בן רשע של הסטרא אחרא ח"ו כפשוטו. הבן התם. יש שני סוגים של תמימים, יש תם דקדושה, שזה 'וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם', ויש תם כמו שמציירים אותו בהגדה טיפש, (כמו שאומרים נאיבי), שהוא לא כל כך בענין. וכן שאינו יודע לשאול, יש שאינו יודע לשאול כמו שאמר רבינו, שהוא כל הזמן שואל איך לעשות תשובה (הוא בשלב שקדם התשובה), ויש שאינו יודע לשאול גם כן לרעה, שהוא לא יודע שום דבר, אפילו לא יודע לשאול, עם הארץ גמור.

כלומר אותם ארבעה בנים שהסברנו – בשתי בחינות, אנחנו עושים בהם שתי דלתות. יש דל"ת בקדושה, כלומר החכם בקדושה, והרשע שמתעניין בתשובה – שהוא כבר נמצא פה בשולחן הסדר. התם – עם תמימות והפשיטות שרבינו כל הזמן מדבר בשבחה בבחינה 'וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם'. ושאינו יודע לשאול, שהוא כל הזמן שואל איך לעשות תשובה, זה ארבע בנים דקדושה. ויש באותם ארבעה בנים גם כן את הדל"ת מלכויות של סטרא אחרא, חכם בבחינת – "חֲכָמִים הֵמָּה לְהִרְעוּ וְלְהִיטִיב לֹא יָדְעוּ". ורשע כפשוטו – שהוא עדיין רשע לגמרי. תם שהוא טיפש, ולא מהתמימות הטובה. ושאינו יודע לשאול שלא יודע שום דבר, עם הארץ גמור. כמו שכתוב במשנה (אבות ב, ה) "אֵין בּוֹר יָרָא חֲטָא, וְלֹא עִם הָאָרֶץ חֲסִיד". כלומר שיש לנו שתי דלתות, גם בארבעה בנים, וצריך להפריד בתוך הארבעה בנים בין חכם לחכם, בין רשע לרשע, (בין רשע שמתעניין בתשובה לבין רשע שלא עושה תשובה) ובין תם לתם, (בין שני סוגי התמימות) ובין שאינו יודע לשאול לשאינו יודע (בין אחד שלא יודע לשאול והוא עדיין מחפש על מה לעשות תשובה שזה החיובי, ויש שאינו יודע לשאול שהוא לא יודע שום דבר).

פסח הוא זמן שאפשר להתפלל הרבה על ארבעת סוגי הבנים, וכולנו צריכים הרבה להתפלל על הבנים שלנו, שיהיה להם יראת שמים, שהיו צדיקים קדושים וטהורים. זה לא משנה איך אתה רואה את הבן שלך, ולמה אתה משווה אותו, אם זה הבן החכם, או ח"ו הבן הרשע, או הבן התם, או הבן שאינו יודע לשאול – אלא המשותף לכולם שבפסח צועקים בתפילה, וע"י הצעקה של התפילה בפסח נזכה ללדת את הבנים מחדש, כמו כשילדנו אותם היו כאלה מתוקים, רק לחבק ולנשק אותם, הכול טוב ויפה, ככה נלד אותם מחדש, ונזכה כולנו להתחדשות חדשה אמן ואמן.

שבת שלום ומבורך עריכה: ליאור גבע

היא כנגד הד' של הסטרא אחרא, רק שגם אותה אנחנו בסוף מכניסים לקדושה, כי אנחנו לוקחים גם את החלק השני של היחן להצטרף למוציא מצא.

ארבעה מצוות שיש בכל רגל כנגד המלכות דקדושה

כט. ואומר רבינו בהמשך התורה הנ"ל, וז"ל: וְעַל פֶּן בְּכָל יוֹם טוֹב יִשׂ אַרְבַּע מְצוּוֹת, בְּפֶסַח אַרְבַּע כּוֹסוֹת, בְּסִבּוֹת אַרְבַּע מִיָּנִים, בְּשִׁבּוּעוֹת לַמּוֹד הַתּוֹרָה שֶׁהוּא בְּאַרְבַּע בְּחִינּוֹת (איוב כח, ז) "אֲזַי רָאָה, וַיִּסְפְּרָה, הִכִּינָה, וְגַם חִקְרָה" (עין בראשית רבה כד, ה. שמות רבה מ, א), בְּנִגְדֵי הַמְּלָכוֹת, שֶׁהֵיא בְּחִינַת דְּל"ת, שְׂוִיצָאָת בְּיוֹם טוֹב מִבֵּין הַקְּלָפוֹת בְּנ"ל. וְהַתְּלִמִּידי חֲכָמִים הֵם בְּחִינַת מְלָכוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (גשין סב.) 'מֵאֵן מְלָכֵי רַבְּנָן, כִּי הֵם מַעֲלִים אֶת הַמְּלָכוֹת, עַל פֶּן עֶקֶר קִדְשֵׁת יוֹם טוֹב נַעֲשֶׂה עַל יָדָם, עַכ"ל.

ומבואר בדבריו, שבכל רגל ורגל יש לנו ארבע מצוות בדוקא. בפסח שותים ארבע כוסות. בשבועות – ארבע פעמים שחוזרים על הלימוד. ורבינו מביא את הפסוק "אֲזַי רָאָה וַיִּסְפְּרָה הִכִּינָה וְגַם חִקְרָה", שהרב צריך לחזור בינו לבין עצמו ארבע פעמים כמו ארבעה הלשונות בזה הפסוק, ואז ילמד לתלמידו, כי אפילו הקב"ה לפני שבא בהר סיני לתת תורה לעם ישראל, כביכול חזר את כל התורה בינו לבין עצמו ארבע פעמים, ורק אחר כך אמרה לישראל. ובסוכות יש ארבעה מינים.

ומסביר רבינו, מה הסיבה שיש בכל החגים מספר ארבע? זה כדי לתקן את האות דל"ת של המלכות, להוציא אותה מארבע המלכויות של הסטרא אחרא. אמרנו שזו גם כן הכוונה של יח"ץ והרמז בזה: בתחילה יש לנו שלוש מצות, אבל עשינו אותם לארבע. כדי לנתק מאיתנו את הארבע מלכויות של הסטרא אחרא, מהאות ד' של המלכות דקדושה.

אברהם תיקן שחרית - חכם רשע תם שאינו יודע לשאול

ל. בליל הסדר יש עוד מספר ארבע. "כנגד ארבעה בנים דיברה תורה: אחד חכם, אחד רשע, אחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול". רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה ל' ח"א אות ו') אברהם תיקן שחרית (ברכות כו:) ולרבינו יש חידוש, מה זה אברהם תיקן שחרית, תיקן את ארבעה בנים. האות ח' של 'שחרית' זה ה'חכם'. ה-ר' של שחרית זה 'רשע'. ת' של שחרית זה 'תם'. ו-ש' ו-י' זה שאינו יודע לשאול. שאינו יודע לשאול זה ישמעאל שהוא לא יודע לעשות תשובה. הגמ' ב"ב (דף טז:) אומרת שישמעאל עשה תשובה. ורבינו מפרש ברמז, שהענין של התשובה הוא שהוא כל הזמן שואל מה אני עוד צריך לעשות עליו תשובה.

ארבע בנים בקדושה וארבע בסטרא אחרא

לא. ארבעה בנים האלו יש לנו את הבן הראשון יצחק שהוא בן חכם, כמ"ש (משלי י, א) "בֵּן חָכָם יִשְׁמַח אָב" כשיש לאדם בן חכם זה משמח אותו. יוצא שהשמתה והצחוק של יצחק שנקרא על שם הצחוק – זה נקרא בן חכם. ויש את הבן הרשע – שזה עשיו. והבן התם זה יעקב (בראשית כה, כז) "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשָׁב אֲהָלִים". והבן שאינו יודע לשאול זה ישמעאל, וכנ"ל. יוצא שלאברהם איבנו יש לו ארבעה